

idrott

'idrett'

SVENSK

Idrott – mer än att springa snabbt

Idrotten har inte alltid varit en fråga enbart om atletiska övningar. I sin norrøna form hade ordet **íþrótt** en betydligt bredare betydelse än den vi lägger i det svenska ordet i dag. I de isländska sagorna kan vi läsa om hur skalderna var dugliga i alla slags idrotter, bland annat i att sätta samman skaldedikter med hyllningar till kungar och lokala hövdingar, men också i många fall till sig själva. Det var i denna betydelse det norrøna ordet lånades in i svenskan vid översättningen av de första sagorna på 1600-talet.

Varför inte *idrätt*, som *idrett* på norska?

Men om ordet fanns i norrønt, fanns det i så fall inte också i fornsvenska? Jo, det finns belegg för ett ord **íþræt**, och i äldre nysvenska, från 1500-talet, finns det belegg för **idrätt** med betydelsen 'yrke, hantverk'. Är det moderna **idrott** därmed egentligen ett gammalt ord och inte alls ett låneord? Det ser nog mest ut som om det hela tiden funnits ett svenskt ord med en mer begränsad betydelse, som dessutom efterhand har varit ganska gammaldags för språkbrukarna.

Den svenska stormakten och vikten av ett historiskt arv

Under 1600-talet blir den norröna formen **idrott** introducerad av de svenska göticisterna, som använde den norrøna medeltidslitteraturen i sina ansträngningar för att skapa en lång historia för den svenska stormakten. Nu introducerades också betydelsen 'boklig lärdom' och ordet får betydelser som 'färdighet, konst, talang'.

Idrott blir bokliga konster

Men ett ord kan ändra betydelse under tidens gång. Under 1700-talet dominerar den nya betydelsen 'bokliga konster'. Under 1800-talet använder poeter som Esaias Tegnér och Erik Gustaf Geijer gärna ordet om sin konst, men de introducerar också betydelsen 'bragd, bedrift'. Kanske börjar vi därmed närma oss den moderna betydelsen?

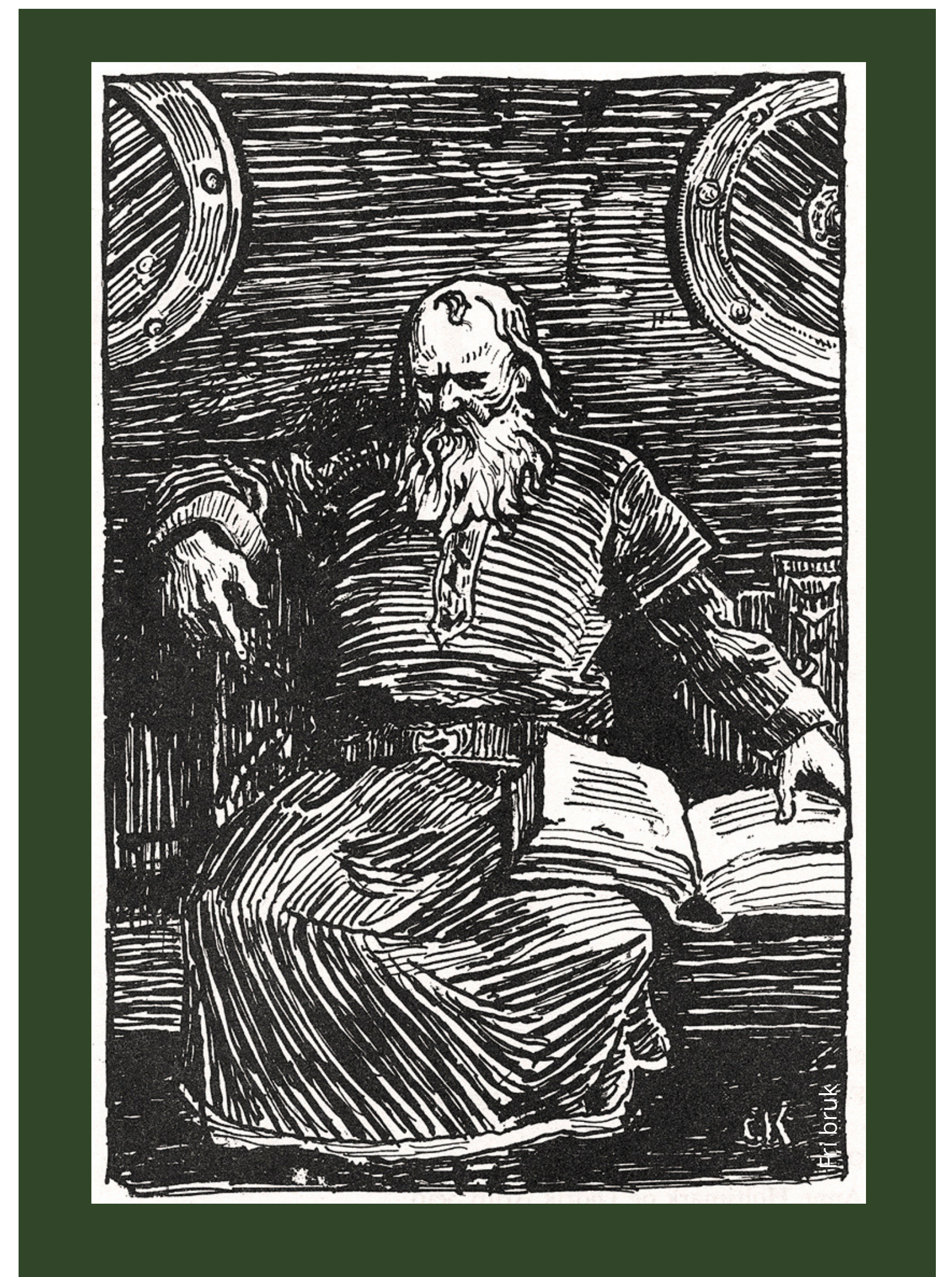

Idrott blir sport

Det är inom folkrörelserna som *idrott* får sin i dag dominerande betydelse 'sport, utövande av kroppsövningar'. Det händer dock fortfarande att man i ålderdomligt språk ser ordet använt om 'diktning' eller 'språkliga färdigheter'.

I dag är det väl få som använder *idrott* i sin äldre betydelse 'diktning, lärdom, bokliga konster'. Ordets betydelse begränsas nu till 'sportsutövande'. Men kanske har det fortfarande en liten aning av sin gamla association till den norrøna kulturen?

I filmen *Vikings* från 1958, med Kirk Douglas i den ledande rollen, finns en scen där vikingarna kommer tillbaka från härfärd och firar, som riktiga idrottare, med att löpa på årorna. **Skanna eller tryck på QR-koden för att se scenen från filmen.**

Idrottaren Snorri Sturluson
Christian Krohg, 1899. Nasjonalmuseet

Göticismen var en patriotisk rörelse som ansåg att svenskar stammade från goterna och att Sverige därmed var civilisationens vagga. Det var också viktigt att koppla det svenska språket till den äldre nordiska perioden.

Karl G. Johansson, Institut för
lingvistiska och nordiska studier, UiO

Ordfestivalen

UNIVERSITETET
I OSLO